

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРАВНИ ОСНОВ

Правни основ за доношење Акционог плана за период 2022 – 2024. године за спровођење Програма управљања отпадом у Републици Србији за период 2022 - 2031. године (у даљем тексту: Акциони план) садржан је у члану 38. став 1. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, број. 30/2018) и члану 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС“, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18 – др. закон).

РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ

Акциони план, као документ јавне политике, се доноси ради операционализације и остваривања општег и посебних циљева предвиђених Програмом управљања отпадом у Републици Србији за период 2022 - 2031. године („Службени гласник РС“, број 12/2022 - у даљем тексту: Програм). Члан 14. Закона о планском систему предвиђа да се остваривање циљева програма планира и прати посредством акционог плана за спровођење програма. Програмом је предвиђено (део 12. - Акциони план) да ће Акциони план бити усвојен у року од 90 дана од дана доношења Програма, за период од 2022. до 2024. године. У складу с наведеним, министарство надлежно за послове заштите животне средине (у даљем тексту: Министарство) је координирало израду Акционог плана.

САДРЖАЈ АКЦИОНОГ ПЛАНА И ОСНОВНА КОНЦЕПЦИЈА

Општи циљ Програма је развијање одрживог система управљања отпадом у сврху очувања ресурса и смањења негативних утицаја на животну средину, здравље људи и деградацију простора, док су као посебни циљеви истакнути:

1. Посебан циљ 1: Унапређен систем управљања комуналним отпадом кроз повећану стопу рециклаже, смањено одлагање биоразградивог отпада на депоније и смањено одлагање отпада на несанитарне депоније;
2. Посебан циљ 2: Успостављен систем одрживог управљања опасним и индустријским отпадом;
3. Посебан циљ 3: Повећана стопа сакупљања, поновне употребе и рециклаже посебних токова отпада и ефикасније коришћење ресурса;

4. Посебан циљ 4. Ојачан капацитет институција у области управљања отпадом и усклађена регулатива са прописима ЕУ.

Акционим планом се детаљније дефинишу активности, одговорне институције и партнери, циљане вредности индикатора, рокови, финансијска средства и њихови извори, у оквиру мера дефинисаних Програмом, а за остварење општег и посебних циљева Програма. Мере се могу поделити на регулаторне, подстицајне, информативно едукативне, институционално управљачко-организационе и мере које дају могућност обезбеђења добара и пружања услуга од стране носилаца конкретних активности.

У складу са наведеним, структура Акционог плана је усаглашена са структуром Програма, у смислу једног општег и четири посебна циља, као и укупно 17 мера дефинисаних Програмом. Акционим планом су предложене конкретне активности (укупно 61) за реализацију мера Програма у предметном периоду, како следи:

1. Посебан циљ 1:

- Мера 1.1 Проширење обухвата сакупљања на 100%: 2 активности;
- Мера 1.2 Унапређење система за одвојено сакупљање и рециклажу комуналног отпада: 2 активности;
- Мера 1.3 Успостављање одвојеног сакупљања биоразградивог отпада ради смањења његовог одлагања на депоније: 1 активност;
- Мера 1.4 Успостављање нових регионалних центара са санитарним депонијама: 16 активности;
- Мера 1.5 Увођење економских инструмената за подстицај промена у сектору управљања комуналним отпадом: 2 активности;
- Мера 1.6 Затварање и санација постојећих несанитарних депонија комуналног отпада: 1 активност;
- Мера 1.7 Спровођење информативне кампање о систему управљања комуналним отпадом намењене грађанима: 2 активности.

2. Посебан циљ 2:

- Мера 2.1 Успостављање мреже сакупљања опасног отпада из домаћинства: 2 активности;
- Мера 2.2 Изградња капацитета за складиштење, третман и одлагање опасног отпада: 1 активност;

- Мера 2.3 Идентификација, санација и ремедијација контаминираних локација: 1 активност.

3. Посебан циљ 3:

- Мера 3.1 Успостављање колективних оператера за посебне токове отпада (за отпад од електричне и електронске опреме, истрошене батерије и акумулаторе и отпадна возила и др.) по принципу продужене одговорности произвођача на целокупан животни циклус производа: 1 активност;
- Мера 3.2 Унапређење мреже сакупљања посебних токова отпада: 2 активности;
- Мера 3.3 Изградња капацитета за третман и одлагање посебних токова отпада: 2 активности.

4. Посебан циљ 4:

- Мера 4.1 Наставак усклађивања правног оквира са правним тековинама: 20 активности;
- Мера 4.2 Јачање административних и институционалних капацитета за управљање отпадом: 3 активности;
- Мера 4.3 Јачање капацитета инспекције за заштиту животне средине: 1 активност;
- Мера 4.4 Унапређење праћења и извештавања у области управљања отпадом и даљи развој информационог система: 2 активности.

Механизми за спровођење Акционог плана засновани су на мерљивом праћењу ефеката на основу индикатора који су дати Програмом и Акционим планом. Оствареност резултата на нивоу општег и посебних циљева Програма, као и мера из Акционог плана се мери и исказује на квантитативан или квалитативан начин, помоћу индикатора. Извештај о напретку у спровођењу Акционог плана припрема Министарство, сагласно члану 43. став 1. Закона о планском систему. На основу резултата спроведених активности, а пре истека првог Акционог плана, започеће се са процесом израде наредног акционог плана који ће са реализованим активностима из првог Акционог плана наставити даље активности за реализацију општег и посебних циљева на нивоу Програма.

Иако ће за потпуно постизање релевантних циљева Програма бити потребан временски период који превазилази временски оквир првог Акционог плана, њиме је предвиђено

остваривање неколико значајних резултата до краја 2024. године за постизање циљева, односно циљаних индикатора Програма, укључујући:

- Степен комуналног отпада који се одлаже на несанитарне депоније у односу на укупну количину генерисаног комуналног отпада: 56%, у односу на почетну вредност од 81% (2020. године);
- Стопа припреме за поновну употребу и рециклажу комуналног отпада: 18%, у односу на почетну вредност од 15,5% (2020. године);
- Просечан обухват прикупљања отпада: 89%, у односу на почетну вредност од 86,4% (2020. године);
- Степен одвојено сакупљеног комуналног отпада: 19%, у односу на почетну вредност од 16,4% (2020. године);
- Стопа биоразградивог отпада одложеног на депоније: 80%, у односу на почетну вредност од 87% (2020. године);
- Степен рециклаже амбалажног отпада: 60%, у односу на почетну вредност од 54,2% (2020. године);
- Степен рециклаже отпада од грађења и рушења: 5%, у односу на почетну вредност од 1% (2020. године);
- Степен сакупљања отпадних преносивих батерија и акумулатора: 8%, у односу на почетну вредност од 4,3% (2020. године);
- Степен одвојено сакупљеног амбалажног отпада: 65%, у односу на почетну вредност од 59,8% (2020. године);
- Реализација кључних инфраструктурних пројеката у регионима за управљање отпадом (укључујући Крагујевац, Ниш, Панчево, Краљево, Вршац, Колубара, Нова Варош, Пирот, Пожаревац, Сомбор, Сремска Митровица, Ужице), односно припадајућим локалним самоуправама;
- Израда и/или измене и допуне 22 кључна законска и подзаконска акта (укључујући измене и допуне Закона о управљању отпадом и Закона о амбалажи и амбалажном отпадом);
- Реализација информативних кампања за подизање јавне свести и знања грађана о управљању отпадом;
- Потписивање међуопштинских споразума у свим регионима за управљање отпадом;

- Подизање капацитета институција на свим нивоима у области управљања отпадом.

СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА

Реализација Акционог плана, као и Програма у целости, изискује значајна финансијска средства. Део средстава је обезбеђен Законом о буџету Републике Србије за 2022. годину, а део из других извора, укључујући средства донатора, пројектне зајмове и друге међународне изворе финансирања.

За реализацију активности из Акционог плана у 2023. и 2024. години средства ће бити обезбеђена у оквиру лимита следећих буџетских корисника:

- Министарство заштите животне средине, средства из буџета: 4.494.351.000 динара у 2023. години и 4.599.335.000 динара у 2024. години; ИПА донаторска средства: 215.424.000 динара у 2023. години и 216.000.000 динара у 2024. години;
- Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, средства из кредита - програм „Чиста Србија“: 9.022.687.000 динара у 2023. години и 10.526.145.000 динара у 2024. години; средства из кредита - Немачка развојна банка (KfW): 1.440.000.000 динара у 2023. години и 2.160.000.000 динара у 2024. години.

Да би циљеви Програма и мере Акционог плана били у потпуности реализовани, биће неопходна и додатна, адекватна финансијска подршка, за коју се очекује да ће пре свега бити обезбеђена из средстава различитих међународних донатора.

